

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1935 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen m. m. ävensom en i ämnet väckt motion.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna den 13 mars 1935 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 139, däri Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* antaga nedan intagna förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen, *dels ock* besluta, att vad i den av 1934 års riksdag villkorligt antagna lagen om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen stadgas rörande ändrad lydelse av 54 och 55 §§ sistnämnda lag skall utgå, att i berörda villkorligt antagna lag skall införas bestämmelse att 56 § 5 mom. lagen den 26 november 1920 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, samt att den villkorligt antagna lagen i vad den föreskriver ändrad lydelse av 63 § 1 mom., 69 § 5 mom. och 71 § 2 mom. lagen den 26 november 1920 skall ändras sålunda, att nämnda lagrum erhålla likaledes nedan upptagna lydelse.

Utskottet har i samband härmed till behandling förehaft en i andra kammaren av herr *Spångberg m. fl.* väckt motion nr 524, vari hemställes, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Beträffande motiveringen för propositionen får utskottet hänvisa till det vid densamma fogade utdraget av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden den 8 mars 1935 samt beträffande motiveringen för motionen till densamma.

H i s t o r i k. Den enligt gällande valsätt föreliggande friheten för väljarna att vid allmänna val utan varje förhandsanmälan använda vilken partibeteckning som helst bereder möjlighet för missbruk så till vida, att ett parti kan å de valsedlar det tillhandahåller utsätta ett annat partis redan antagna och måhända sedan länge brukade beteckning utan detta partis medgivande samt sålunda utnyttja dess röstöverskott till erhållande av mandat. Vid ett par tillfällen har riksdagen därför uttalat sig till förmån för en förändring av valmetoden för val till andra kammaren i syfte att beträffande sådana val avhjälpa berörda olägenhet.

Sålunda anhöll 1918 års lagtima riksdag om utredning rörande bland annat skydd för partibeteckning. I anledning härav tillsattes de s. k. 1919 års propo-

tionsvalsakkunniga, vilka i sitt år 1921 avgivna betänkande II beträffande valen till andra kammaren föreslog ett system med fullt genomförda officiella valförberedelser och med skyldighet för väljarna att rösta endast å kandidater, som före valet anmälts. Partibeteckningarna skulle med detta system fullständigt avskaffas. Proportionsvalsakkunnigas förslag blev emellertid i denna del aldrig underställt riksdagens prövning.

Riksdagen hemställde sedermera i skrivelse år 1929, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning och förslag rörande sådana bestämmelser angående val till andra kammaren, att därigenom illojalt användande av ett partis beteckning å valsedlar förekommes, samt i samband därmed om införande av officiella valförberedelser. De i anledning härav inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga avgåvo år 1930 betänkande med förslag till vissa ändringar i vallagen för skyddande av partibeteckningar vid andrakammarval (statens off. utredn. 1930: 5). Förslaget innebar i korthet, att partiorganisation skulle äga centralt för hela riket registrera en partibeteckning med från val till val bestående verkan. Vid val skulle för varje valkrets anmälan om kandidater under en viss partibeteckning, även icke registrerad sådan, kunna göras hos Konungens befallningshavande av visst antal väljare. Anmäldes kandidater under registrerad partibeteckning, skulle vederbörande partiorganisation medgivande därtill företes. Väljarna skulle vara skyldiga att å sina valsedlar upptaga någon av de vid valet anmälda partibeteckningarna samt på första plats någon av de under vederbörande partibeteckning anmälda kandidaterna. Härigenom skulle skydd beredas för såväl registrerad partibeteckning som för annan partibeteckning som anmälts i valkretsen. Enligt de föreslagna bestämmelserna skulle kartellbeteckning ej vidare förekomma men kartell kunna bildas i en valkrets genom anmälan av vederbörande partier hos Konungens befallningshavande. — Över detta förslag avgåvos efter remiss utlåtanden av Konungens befallningshavande samt statistiska centralbyrån, varjämte flera partiorganisationer, som bereddes tillfälle därtill, inkommo med yttranden. Från de flesta håll tillstyrktes förslaget i princip om än i åtskilliga fall med tvekan, men flera yttranden utmynnade i ett bestämt avstyrkande av detsamma. Mot det föreslagna systemet anfördes främst, att det skulle medföra ett föga önskvärt 'mekaniserande' av valhandlingen till förfång för den enskilde väljaren och med ökat inflytande för partiledningarna, samt att förfarandet måste bliva tidsödande, kostsamt och besvärligt.

En bearbetning av detta sakkunnigförslag har sedermera företagits inom justitiedepartementet genom år 1933 tillkallade nya sakkunniga. Dessa sakkunniga utgingo i det av dem framlagda förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen om val till riksdagen ifrån, att tillräckligt betryggande skydd för väljarbeteckningarna skulle kunna erhållas även om officiella valförberedelser endast gjordes fakultativa och bleve av mindre omfattning. Förslaget innebar, att partiorganisationerna som sådana skulle kunna centralt för hela riket och med från val till val bestående verkan registrera envar en partibeteckning. Registreringen skulle ombesörjas i justitiedepartementet; chefen för detta departement skulle besluta i registreringsfrågor i närvaro av tre bland

de av riksdagen valda riksbanksfullmäktige och tre riksgäldsfullmäktige. Partiorganisation, som registrerat beteckning, skulle för ett visst val i en valkrets kunna anmäla minst fem högst femton kandidater. Valsedel skulle liksom enligt gällande bestämmelser upptaga en, två eller tre beteckningar, vilka som helst. En av dessa beteckningar — vilken som önskades — kunde vara registrerad beteckning. Om sådan upptoges, skulle väljaren, för att sedeln skulle bli giltig, såsom första namn å sedeln upptaga namnet å någon av de för beteckningen anmälda kandidaterna, men eljest skulle kandidatvalet vara fullt fritt. För de partier och väljare, vilka icke ville använda en registrerad beteckning, skulle förslaget genomförande icke medföra någon förändring i valproceduren, ej heller för parti, som icke anmälde kandidater för sin registrerade beteckning, i vilket fall beteckningen bleve fri vid det ifrågasvarande valet. — De större politiska partierna, vilka bereddes tillfälle att yttra sig över förslaget, tillstyrkte i stort sett detsamma.

Här må till sist även erinras om att enligt proposition till 1932 års riksdag med förslag till införande av ett utjämningsförfarande vid andrakammarvalet (riksmandat) officiella valförberedelser skulle införas i en begränsad omfattning samt väljarbeteckningarna ersättas med partierna tilldelade nummer. Förslaget vann emellertid icke riksdagens bifall.

Propositionen. Det i den nu föreliggande propositionen framlagda förslaget till ändring i vissa delar av lagen om val till riksdagen bygger i väsentliga delar på det av 1933 års förutnämnda sakkunniga framlagda förslaget. Förutom några mindre redaktionella jämkningar i detsamma, hava emellertid en del ändringar vidtagits, huvudsakligen i anledning av vissa detaljanmärkingar, som några av partiorganisationerna framställt. — Sålunda föreslås i propositionen ett på sådant sätt konstruerat kartellskydd, att partier med registrerad partibeteckning, vilka vid ett val anmält kandidater och sålunda tagit den genom registrering öppnade möjligheten till skydd för sina partibeteckningar i anspråk, skola kunna gemensamt hos Konungens befallningshavande anmäla en kartellbeteckning, under vilken de kunna gå fram tillsammans vid valet utan att riskera att andra partier, med vilka kartell icke önskas, använda beteckningen. Anmäles sålunda kartellbeteckning, skall detsamma å valsedlarna endast få användas såsom första beteckning, därvid den registrerade partibeteckningen för något av de anmälade partierna skall användas såsom andra beteckning. Registrerad partibeteckning för parti som deltagar i anmäld kartell skall ej heller få användas i annan ordning än nu angivits. Om vid kartellbildning kartell- eller partibeteckning användes i strid med vad nu sagts, skall valsedeln bli ogiltig. — Vidare skall enligt propositionen den omständigheten, att valsedel med registrerad partibeteckning icke på första plats upptager namnet å någon under beteckningen anmäld kandidat, icke, såsom de sakkunniga föreslagit, medföra att den kasseras utan skall den likväl kunna tillgodoräknas kartell, parti eller fraktion, som den enligt sin väljarbeteckning tillhör. — Vid kandidatanmälan skall vidare enligt propositionen företes medgivande av de anmälda kandidaterna. — Härjämte

föreslås i propositionen vissa av det sålunda framlagda förslaget om skydd för väljarbeteckning föranledda modifikationer i den föregående år — under förutsättning och villkor att ett då som vilande godkänt förslag till ändring av § 24 riksdagsordningen efter nya val till andra kammaren blir slutligt genomfört — antagna lagen om ändring i vissa delar av vallagen, avseende införande av institutet röstning å annan ort än mantalsskrivningsorten m. m. Berörda villkorligt antagna lag innebär bl. a. att den nu förefintliga möjligheten att i vissa fall utsätta andrakammarval till annan dag än söndag skulle bortfalla. I propositionen föreslås, att dylik ändring i vallagen slutligen genomföres redan nu i samband med införande av skydd för väljarbeteckning.

Utskottet. Föreliggande förslag finner utskottet innebära en i stort sett tillfredsställande lösning av frågan om förekommande av illojalt användande av ett partis beteckning å valsedlar vid valen till riksdagens andra kammarare. Det otvivelaktigt förefintliga behovet av skydd för väljarebeteckning tillgodoses genom förslaget på den viktigaste punkten. Likväl innebär detta blott en obetydlig ändring av nu gällande valsätt och en ringa inskränkning i den enskilde väljarens röstmöjlighet. Ett system med mera vittgående officiella valförberedelser och med obligatorisk anmälan av väljarebeteckningar och kandidater skulle visserligen mera effektivt kunna förekomma illojalt förfarande vid valen. Men ett dylikt system måste alltid bliva omständigt och innebära en djupgående ändring av gällande valmetod, med vilken väljarna hunnit bliva förtrogna. Även med hänsyn till det motstånd, som på flera håll förefinnes mot en dylik vittgående ändring av valsystemet, synes en mindre långt gående reform vara att föredraga. Det nu föreliggande förslagets antagande kan ej heller anses föregripa en förnyad prövning av den från vissa håll vid upprepade tillfällen framförda frågan om ett utjämningsförfarande vid andrakammarvalen.

Vad detaljerna i förslaget beträffar föreslår utskottet endast den ändringen, att parti för att erhålla registrering av partibeteckning skall vara av den storlek, att det har minst 1,000 och ej som i propositionen föreslagits blott 500 röstberättigade medlemmar. Utskottet har i anledning av vissa erinringar, som inom utskottet framförts mot att registreringsfrågor skola avgöras av chefen för justitiedepartementet, övervägt, huruvida icke denna uppgift lämpligen kunde överflyttas på annan myndighet, men stannat vid ett tillstyrkande av propositionen, vilken säkerställer den konstitutionella kontrollen.

Starka skäl kunna, såsom även departementschefen framhållit, anföras för en utvidgning av skyddet för partibeteckning också till andra val än andrakammarvalen eller åtminstone till vissa av dem, därvid landstingsmän- och elektorsvalen främst torde böra komma i betraktande. Frågan om skydd för partibeteckning även vid dessa val har emellertid icke gjorts till föremål för närmare utredning i propositionen eller i det till grund för densamma liggande sakkunnigeförslaget. Utskottet finner sig därför icke för närvarande böra upptaga denna fråga till närmare dryftande.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med avslag å motionen II: 524 och med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat i oförändrat skick antagas, i anledning av propositionen för sin del måtte

1) antaga följande

Förslag

till

L a g

om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Härigenom förordnas, att 54—57 och 59 §§, 69 § 3 mom. d samt 79, 80 och 94 §§ lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, ävensom att rubriken till 54—70 §§ samma lag skall utgå och i dess ställe införas dels rubrik till 54 § dels ock rubrik till 55—70 §§ av lydelse som nedan sägs.

Om registrering av partibeteckningar.

54 §.

1. Förening med politiskt syfte, som icke utgör underavdelning av sådan förening och som har minst *femhundra* vid val till riksdagens andra kammare röstberättigade medlemmar, (parti) må, i den ordning och på de villkor här nedan stadgas, erhålla registrering av ett partinamn eller en annan beteckning i ord för partiet eller för den meningsriktning partiet företräder (partibeteckning).

1. Förening med politiskt syfte, som icke utgör underavdelning av sådan förening och som har minst *ett-tusen* vid val till riksdagens andra kammare röstberättigade medlemmar, (parti) må, i den ordning och på de villkor här nedan stadgas, erhålla registrering av ett partinamn eller en annan beteckning i ord för partiet eller för den meningsriktning partiet företräder (partibeteckning).

2. Ansökan om registrering av partibeteckning skall göras skriftligen i justitiedepartementet, där register över partibeteckningar föres. Frågor om registrering avgöras av chefen för nämnda departement i närvaro av tre bland de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret.

3. Partibeteckning må ej registreras med mindre den tydligt skiljer sig från beteckning, som redan är registrerad eller om vilkens registrering ansökan tidigare inkommit men ännu ej prövats.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

4. Registrerad partibeteckning skall avföras ur registret på ansökan av det parti, för vilket registreringen skett, eller ock efter ansökan av annat parti, där det visas att förstnämnda parti blivit upplöst eller vid två på varandra följande val i hela riket till andra kammaren icke i någon valkrets anmält kandidater på sätt i 56 § sägs.

5. Då partibeteckning registrerats eller ur registret avförts, skall kungörelse därom genom justitiedepartementets försorg på sökandens bekostnad införas i allmänna tidningarna.

6. Parti, som erhållit registrering av partibeteckning, skall till registret anmäla ett ombud att utöva de befogenheter, varom i 56 § sägs.

7. När val i hela riket till andra kammaren skola äga rum, skola i god tid före valen från justitiedepartementet till samtliga Konungens befallningshavande översändas utdrag ur registret, upptagande varje partibeteckning som är registrerad på grund av ansökan, vilken gjorts, om valen förrättas på grund av bestämmelsen i 17 § 1 mom. riksdagsordningen, senast den 1 augusti närmast före valen samt, om valen förrättas på grund av Konungens förordnande jämlikt 17 § 2 mom. riksdagsordningen, senast femte dagen efter det förordnandet givits. Vid varje beteckning skall angivas det parti, för vilket registreringen skett, samt partiets enligt 6 mom. anmälda ombud.

Anmäles till registret att nytt ombud blivit utsett, skola Konungens befallningshavande ofördröjligen underrättas om förändringen för anteckning i registerutdragen.

Om valets förberedande, kungörande och förrättande.

55 §.

1. Val i hela riket till andra kammaren förrättas, då valen ske på grund av 17 § 1 mom. riksdagsordningen, å tredje söndagen i september månad samt, i fall som i 17 § 2 mom. riksdagsordningen avses, å den sön- eller helgdag, som av Konungen bestämmes.

2. Annat val till andra kammaren än i 1 mom. sägs förrättas å sön- eller helgdag, som Konungens befallningshavande sist trettonde dagen förut låter kungöra i ortstidningar.

56 §.

1. Då val skall förrättas, äge parti, vars partibeteckning är upptagen å det närmast före valet jämlikt 54 § 7 mom. utsända registerutdrag, för varje valkrets hos Konungens befallningshavande såsom kandidater anmäla minst fem högst femton valbara personer.

2. Anmälan skall göras skriftligen genom partiets i registerutdraget angivna ombud eller genom någon av honom därtill förordnad person samt hava inkommit sist å tjugufemte dagen före valdagen. Vid anmälan skola fogas

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

intyg att de anmälda kandidaterna äro valbara i valkretsen ävensom intyg av varje kandidat att han lämnat partiet tillstånd att anmäla honom.

Giver anmälan eller därvid fogade handlingar anledning till anmärkning, skall Konungens befallningshavande därom underrätta den genom vilken anmälan skett.

Senast å femte dagen efter utgången av anmälningstiden må skedd anmälan ändras samt erforderliga intyg ingivas.

3. Två eller flera partier, vilka på sätt ovan nämnts anmält kandidater och vilka ämna samverka med varandra i kartell vid valet, äga hos Konungens befallningshavande gemensamt anmäla en kartellbeteckning. Sådan kartellbeteckning skall tydligt skilja sig från varje i registerutdraget upptagen partibeteckning ävensom från kartellbeteckning, som tidigare behörigen anmälts för valet.

Anmälan av kartellbeteckning skall göras skriftligen genom partiernas i registerutdraget angivna ombud eller genom personer, som av ombuden därtill förordnats, samt hava inkommit till Konungens befallningshavande senast den dag, som angives i 2 mom. tredje stycket.

4. Sedan den tid gått till ända, då kandidatanmälan senast må ändras och då anmälan av kartellbeteckning senast må ske, skall Konungens befallningshavande ofördröjligen företaga slutlig prövning av de inkomna anmälningarna av kandidater och kartellbeteckningar. Är någon anmäld kandidats valbarhet icke styrkt eller är icke visat, att han lämnat partiet tillstånd att anmäla honom, skall hans namn å anmälan anses obefintligt.

Över godkända anmälningar upprättar Konungens befallningshavande en lista. Å denna uppföras först anmälda kartellbeteckningar i bokstavsordning och under varje kartellbeteckning, likaledes i bokstavsordning, partibeteckningarna för de partier, som ingå i kartellen, jämte under varje partibeteckning de av partiet anmälda kandidaterna. Därefter uppföras i bokstavsordning partibeteckningarna för de partier, vilka icke anmält kartellbeteckning, jämte under var och en av dessa partibeteckningar de av partiet anmälda kandidaterna. Å listan utsättes även erinran om bestämmelserna i 59 § andra och fjärde styckena. Formulär till listan fastställas av Konungen.

Över Konungens befallningshavandes beslut i ärende varom i detta mom. sägs må klagan föras allenast i samband med besvär över valet.

5. Därefter utfärdar Konungens befallningshavande omedelbart kungörelse om valet, vilken uppläses i kyrkorna och införes i ortstidningar.

I kungörelsen skall upptagas:

- a) antalet av dem, som skola väljas inom valkretsen;
- b) dag och tid för valet;
- c) valstället för varje valdistrikt;
- d) den i 4 mom. omförmälda lista; samt
- e) tid och ställe för rösternas sammanräknande inför Konungens befallningshavande; skolande sammanräkningen utsättas att äga rum så snart ske kan.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Kungörelsen skall tillika innehålla erinran om den skyldighet, som jämlikt 70 § åligger valförrättare att ofördröjligen till Konungens befallningshavande insända de förseglade omslag som i 69 § avses ävensom valprotokoll och röstlängd.

57 §.

Valförrättare vare på landet valnämnden; i stad, som utgör ett valdistrikt, magistraten; och i annan stad magistratens deputerade varom i 91 § här nedan sägs.

Valet äger rum inför öppna dörrar. Ej må därvid tal hållas, eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Det åligger de närvarande att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som valförrättaren för ordningens upprätthållande och valförrättningens behöriga fortgång finner skäl meddela. Uppstår oordning, som ej kan avstyrras, äge valförrättaren avbryta förrättningen.

I vallokal skola finnas anslagna exemplar av denna lag samt av den i 56 § 4 mom. omförmälda lista.

59 §.

Vid valet — — — utan kännetecken.

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas en, två eller tre beteckningar i ord för viss grupp väljare eller för samverkande sådana grupper eller för viss meningsriktning (väljarbeteckning). Utsättas två eller tre beteckningar, skola de uppföras den ena under den andra. Användes kartellbeteckning, som uppförts å den i 56 § 4 mom. omförmälda lista, skall den sättas såsom första beteckning och såsom andra beteckning utsättas någon av de å listan under kartellbeteckningen uppförda partibeteckningarna. Partibeteckning, som å listan uppförts under kartellbeteckning, må ej å valsedel upptagas i annan ordning än nu är sagd. Annan partibeteckning må användas antingen såsom första, andra eller tredje beteckning.

Namnen skola — — — valet avser.

Har å valsedel utsatts partibeteckning, som uppförts å den i 56 § 4 mom. omförmälda lista, skall såsom första namn å sedeln upptagas namnet på någon kandidat, som å nämnda lista uppförts under den beteckningen.

Valsedel bör — — — vilka åsyftas.

69 §.

3 d) De valsedlar, vilka icke enligt bestämmelserna under b och c återinlagts i sina valkuvert eller lagts åsido, ordnas i grupper sålunda, att sedlar, vilka äro likalydande med avseende å väljarbeteckning, sammanföras i en grupp. Antalet valsedlar i varje grupp räknas, varefter sedlarna i varje grupp för sig inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas de inläggande valsedlarnas väljarbeteckning samt antal.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

79 §.

Ogill är valsedel:
 till vilken använts annat än vitt papper;
 å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;
 vilken saknar väljarbeteckning;
 vilken upptager väljarbeteckning å annat ställe än ovanför namnen;
 vilken upptager flera än tre beteckningar ovanför namnen;
 vilken annorledes än såsom första beteckning upptager kartellbeteckning, som uppförts å den i 56 § 4 mom. omförmälda lista, eller såsom första beteckning upptager dylik kartellbeteckning utan att såsom andra beteckning upptaga någon av de å nämnda lista under kartellbeteckningen uppförda partibeteckningarna;
 vilken upptager någon å omförmälda lista under kartellbeteckning uppförd partibeteckning annorledes än såsom andra beteckning under denna kartellbeteckning;
 vilken icke upptager något giltigt namn; dock att då samtliga namn skola av anledning, som i 80 § andra stycket sägs, anses såsom obefintliga, valsekeln likväl skall tillgodoräknas den A-grupp, B-grupp och C-grupp sedeln jämlikt 81 § på grund av sin väljarbeteckning skall tillhöra.
 Finnas i — — — alla ogilla.

80 §.

Är något — — — såsom obefintligt.
 Är å valsedel utsatt partibeteckning, som uppförts å den i 56 § 4 mom. omförmälda lista, men har icke som första namn upptagits namnet på någon kandidat, som å nämnda lista uppförts under den beteckningen, anses samtliga namn å valsekeln såsom obefintliga.
 Finnas å — — — såsom obefintliga.

94 §.

Infaller å söndag eller annan allmän helgdag tid, då anmärkning mot röstlängd, som i 42 § sägs, sist bör framställas eller då åtgärd för talans fullföljande eller bevarande sist bör företagas eller då anmälan eller annan åtgärd enligt 56 § sist bör göras, må sådant i stället ske å nästa söckendag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1936.

Ansökan om registrering av partibeteckning må dock göras före nämnda dag. Hava två eller flera partier före den dagen gjort ansökan om registrering av partibeteckningar, vilka icke tydligt skilja sig från varandra, skall det parti hava företräde till registrering, som visar sig vid närmast föregående val i hela riket till andra kammaren hava i en eller flera val-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

kretsar såsom kartell-, parti- eller fraktionsbeteckning begagnat den beteckning, för vilken partiet söker registrering. Är detta fallet beträffande två eller flera partier, skall det parti hava företrädare, som visar sig tidigast hava vid val till andra kammaren sålunda brukat beteckningen. Kan icke på nu angivet sätt skiljas mellan partierna, äge det parti företrädare, som visar sig tidigast hava offentligen såsom partinamn eller eljest för att utmärka partiet eller den meningsriktning partiet företräder brukat den beteckning, för vilken partiet söker registrering.

2) besluta att vad i den av 1934 års riksdag villkorligt antagna lagen om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen stadgas rörande ändrad lydelse av 54 och 55 §§ sistnämnda lag skall utgå, att i berörda villkorligt antagna lag skall införas bestämmelse att 56 § 5 mom. lagen den 26 november 1920 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, samt att den villkorligt antagna lagen i vad den föreskriver ändrad lydelse av 63 § 1 mom., 69 § 5 mom. och 71 § 2 mom. lagen den 26 november 1920 skall ändras sålunda, att nämnda lagrum erhålla nedan upptagna lydelse.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

56 §.

5. Därefter utfärdar — — — i ortstidningar.

I kungörelsen skall upptagas:

- a) antalet av dem, som skola väljas inom valkretsen;
- b) dag och tid för valet;
- c) valstället för varje valdistrikt;
- d) den i 4 mom. omförmälda lista;
- e) bestämmelserna i 60 § 1 och 2 mom. samt 71 §, i den mån de äga tillämpning å valet; samt
- f) bestämmelserna i 70 § 2 mom.

63 §.

1. Äro äkta makar båda röstberättigade, må den ena av dem ingiva valsedel genom andra maken. Vill make begagna den rätt nu är sagd, skall valsedelsförsändelse anordnas tidigast aderton dagar före valet på sätt nedan sägs.

69 §.

5. De valsedlar, vilka icke enligt 4 mom. återinlagts i sina valkuvert, ordnas i grupper sålunda, att sedlar, vilka äro likalydande med avseende å väljar-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

beteckning, sammanföras i en grupp. Antalet valsedlar i varje grupp räknas, varefter sedlarna i varje grupp för sig inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas de inneliggande valsedlarnas väljarbeteckning samt antal.

71 §.

2. Röstning som i 1 mom. sägs må ske, då val i hela riket skola samtidigt förrättas, inom riket i varje stad inför röstmottagare som magistraten förordnar samt utom riket hos svensk beskickning i Europa och, i den mån Konungen så förordnar, hos annan svensk beskickning och å svenskt konsulat, därvid beskickningens eller konsulatets chef eller den han i sitt ställe sätter är röstmottagare. Skall val förrättas endast i viss valkrets, må sådan röstning ske i varje stad inom valkretsen samt vid val i Stockholms läns valkrets jämväl i Stockholm, vid val i Göteborgs och Bohus läns landstingsområdes valkrets jämväl i Göteborg och vid val i Malmöhus läns valkrets jämväl i Malmö, Hälsingborg, Landskrona och Lund inför röstmottagare som magistraten förordnar. Röstmottagning skall äga rum från och med adertonde dagen före valdagen samt inom riket till och med dagen före valdagen och utom riket intill dess avgivna valsedlar enligt vad i 75 § sägs skola insändas till överståthållarämbetet.

Stockholm den 12 april 1935.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Hallén, Strömberg, Björkman**, *Oscar Gottfrid Karlsson, Bergman, Källman, Carl Lindmark, Rydberg, Nils Andersson, Rahmn, Pehrsson* i Göteborg, *Andersson* i Igelboda, *Lindskog, Fast, Vougt, Ewald Lindmark**, *Lundén**, *Eriksson* i Toftered och *Svensson* i Landskrona.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *Ewald Lindmark*, som ansett, att utskottet bort föreslå sådan formulering av 54 § 1 mom. i det kungl. förslaget, att nämnda stadgande erhöles följande lydelse:

Förening med politiskt syfte, som icke utgör underavdelning av sådan förening och som har minst *femtusen* vid val till riksdagens andra kammare röstberättigade medlemmar, (parti) må, i den ordning och på de villkor här nedan

stadgas, erhålla registrering av ett partinamn eller en annan beteckning i ord för partiet eller för den meningsriktning partiet företräder (partibeteckning).

Särskilt yttrande

av herr *Fast*, som anfört:

Genom ett bifall till här ifrågakvarande proposition kunna partier, som inregistrera partibeteckning, förhindra, att andra partier eller grupper obehörigt använda deras partibeteckningar. Likaså kunna partier, som beslutat samgående under en inregistrerad kartellbeteckning, förhindra, att andra icke önskvärda partier eller grupper gå in under kartellbeteckningen. Då emellertid bestämmelserna givits fakultativ karaktär, är att befara, att en del mindre partier uraktlåta inregistrera partibeteckning. Härigenom lämnas möjlighet till användande av partibeteckningar, som äro förvillande lika inregistrerade partibeteckningar, ett förhållande, som kan framskapa svårigheter och oreda för väljarna. Jag har därför ansett, att bestämmelserna om inregistrering av väljarbeteckningar och anmälan av kandidater redan nu bort göras obligatoriska. Då emellertid förutsättningar inom utskottet saknats för ett dylikt omarbetande av lagtexten, har jag ansett mig böra giva min anslutning till en lagstiftning på området av fakultativ karaktär, vilken för mig endast framstår som det första steget på vägen fram till ett verkligt obligatorium.